

Πτυχίο Ψυχολογίας
Εξ αποστάσεως

Πολυπολιτισμική Ψυχολογία (DPSYCH-219)

Δρ Κυριακή Σωτηροπούλου
Ψυχολόγος
Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Υποδοχή των
μεταναστών και
αντιλήψεις για τον
άλλο: Οι αντιδράσεις
των ανθρώπων που
ανήκουν σε κυρίαρχες
πολιτισμικές ομάδες

Paul Klee, 1927

Αντίληψη και αναπαράσταση ομάδων

- Οι άνθρωποι δεν είναι απλοί παρατηρητές του κοινωνικού κόσμου.
- Είναι ενεργοί μέτοχοι και αντιλαμβάνονται τον κόσμο από τη δική τους θέση.
- Διάφορα φαινόμενα, όπως είναι οι διακρίσεις, ενδέχεται να οφείλονται στην ταύτιση με συγκεκριμένες κοινωνικές κατηγορίες, καθώς και στη σημασία αυτών των κατηγοριών για τον αυτοπροσδιορισμό.
- Η κατηγοριοποίηση δεν είναι σημαντική μόνο για την αυτοαντίληψη, αλλά και για την ετεροαντίληψη.
- Για να κατανοήσουμε τις σχέσεις μεταξύ των ομάδων, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο αυτές αναπαριστούνται.

- Η πολυπολιτισμικότητα από τη σκοπιά εκείνων οι οποίοι είναι μέλη των πλειονοτικών πολιτισμικών ομάδων.
 - **Μέλη πλειονοτικών ομάδων:** ανάγκη για εξοικείωση με τη διαφορετικότητα και το «μη οικείο».
-
- Κατασκευή δικών τους θεωριών κοινής λογικής ή κοινωνικών αναπαραστάσεων

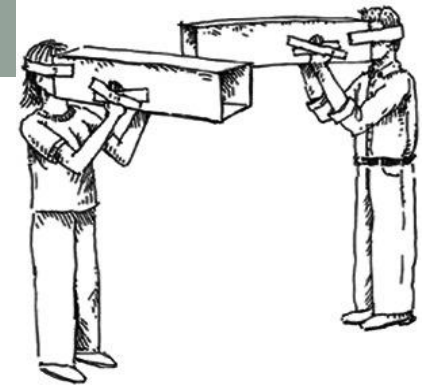
Ανάγκη προσαρμογής για όλους

- Οι άνθρωποι που ανήκουν σε κυρίαρχες/πλειονοτικές πολιτισμικές ομάδες χρειάζεται να προσαρμοστούν στη διαφορετικότητα πρακτικών και πεποιθήσεων που συνοδεύει τους νεοφερμένους:
 - Θεμελιώδεις αξίες
 - Θρησκευτικές πεποιθήσεις
 - Ένδυση
 - Διατροφή
 - Συμπεριφορά
- ⇒ Κατασκευάζουν δικές τους κοινωνικές αναπαραστάσεις για να χειριστούν το μη οικείο.

Στάσεις απέναντι στους μετανάστες

- Οι διαφορετικές στάσεις απέναντι στο ζήτημα της μετανάστευσης σχετίζεται με:
 - διάφορες μεταναστευτικές πολιτικές
 - μεταναστευτική ιστορία και παράδοση της χώρας (καινούργια ή παλιά ιστορία)
 - κατά πόσον η χώρα υποδέχεται εξειδικευμένους μετανάστες, αιτούντες πολιτικού ασύλου ή οικονομικούς μετανάστες
 - χώρα προέλευσης των μεταναστών και ιστορικές σχέσεις τους με την κοινωνία υποδοχής

Προκαταλήψεις

- Ειδική κατηγορία στερεοτύπων
- Είναι αδικαιολόγητες στάσεις απέναντι σε διάφορες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από έναν ιδιαίτερα **αρνητικό συναισθηματικό τόνο** και μια εχθρική, επιθετική διάθεση.
- Η στάση αυτή διαμορφώνεται αποκλειστικά εξαιτίας της ιδιότητας του ατόμου να είναι μέλος μιας συγκεκριμένης ομάδας.
 - Συνιστά ένα σύνολο **γενικευμένων εκτιμήσεων** για έναν άνθρωπο, για ένα αντικείμενο ή μία πράξη,
 - που έχουν **δημιουργηθεί μέσω ατομικής εμπειρίας**, διαπροσωπικής επικοινωνίας ή επιρροής των μέσων ενημέρωσης.
- Άτομα ή ομάδες προδικάζονται σε σχέση με χαρακτηριστικά που τους αποδίδονται τη φυλή, το φύλο, την εθνικότητα, τους πολιτικούς ή θρησκευτικούς δεσμούς, τη γλώσσα, την εμφάνιση και τη σεξουαλική τους προτίμηση και
- Μεταβάλλονται δύσκολα

Χαρακτηριστικά στοιχεία συμπεριφοράς προκατειλημμένου

- Η υιοθέτηση υποτιμητικών και μειωτικών κοινωνικών στάσεων ή γνωστικών πεποιθήσεων,
- Η έκφραση αρνητικού συναισθήματος
- Η εκδήλωση εχθρικής μεροληπτικής συμπεριφοράς προς τα μέλη μιας ομάδας, επειδή ανήκουν στη συγκεκριμένη ομάδα.
- ✓ Οι προκατειλημμένοι άνθρωποι **διαστρεβλώνουν** τα στοιχεία προκειμένου να τα ταιριάξουν στην προκατάληψή τους ή **απλώς αγνοούν στοιχεία** που δεν είναι συμβατά με την οπτική τους (Allport, 1954).

Μορφές έκφρασης προκατάληψης

Ο Brislin (1981) κατηγοριοποίησε περαιτέρω την προκατάληψη ανάλογα με την ένταση της πράξης ή της αντίδρασης:

- **Λεκτική βία-χρήση ετικετών** με χρήση ακραίων όρων (πχ. «σχιστομάτης, βρωμοάγγλος, αράπης, κιτρινιάρης»)
- **Φυσική αποφυγή** (πχ. δεν κάνω φίλους αλλοδαπούς, δεν κάθομαι δίπλα τους, δεν τους μιλάω κτλ.)
- **Διάκριση –άρνηση ευκαιριών** στην εξωομάδα (στην αγορά εργασίας-στις ευκαιρίες μόρφωσης, στα πολιτικά δικαιώματα)
- **Φυσική επίθεση-σωματική βία- δολοφονία**

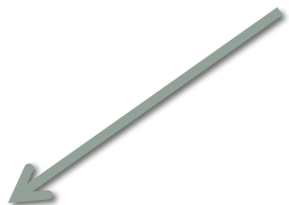
Προκατάληψη

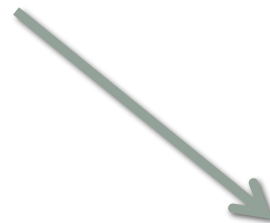
Η **εθνοτική προκατάληψη** είναι ένα αίσθημα αντιπάθειας το οποίο βασίζεται σε μια εσφαλμένη και άκαμπτη **γενίκευση**.

- ✓ Μπορεί να είναι άδηλη ή σαφώς δηλωμένη.
- ✓ Μπορεί να απευθύνεται στο σύνολο μιας ομάδας ή σε ένα άτομο, επειδή είναι μέλος αυτής της ομάδας.

Προκατάληψη

αρνητική
πεποίθηση - συναίσθημα

μεροληπτική ενέργεια
απέναντι σε ένα άτομο,
λόγω της ένταξής τους σε
μια κοινωνική ομάδα

οδηγεί στη **διάκριση**

οι διακρίσεις ενδέχεται να καταλήξουν
σε **διομαδική σύγκρουση**

Διάκριση

- Η αντιμετώπιση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ανθρώπων με άδικο ή διαφορετικό τρόπο επειδή ανήκουν στη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα.
-

Ενδοομαδική ευνοιοκρατία

- Περιγράφει την τάση να ευνοούνται τα μέλη της ενδοομάδας σε σύγκριση με τα μέλη της εξωομάδας ως προς την αντίληψη, τις στάσεις και τη συμπεριφορά.

Us vs. Them:
Ingroups,
Outgroups

Even if people are randomly assigned to groups:

- Part of our natural drive to belong to a group leads to **ingroup bias** (*favoring one's own group*), misjudging other groups, and quickly categorizing strangers: "with me or against me."

Εθνοκεντρισμός

- *Η τάση των ανθρώπων να θέτουν τον πολιτισμό τους (εσωομάδα) ως σημείο αναφοράς, θεωρώντας παράλληλα τους άλλους πολιτισμούς (εξωομάδες) ως ασήμαντους ή κατώτερους (Neulier, 2012)*
- Ο εθνοκεντρισμός είναι ένα συνεχές:
 - Στα **υψηλά επίπεδα** εθνοκεντρισμού υπάρχει **μεγαλύτερη απόσταση ανάμεσα σε εσω-ομάδες και εξω-ομάδες**, καθώς και έλλειψη ευαισθησίας απέναντι στα αισθήματα και στην οπτική της άλλης ομάδας.
 - **Χαμηλά επίπεδα** εθνοκεντρισμού αντικατοπτρίζουν **μια επιθυμία για μείωση της απόστασης** στην επικοινωνία ανάμεσα σε μας και στους άλλους, όπως και τη χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας (Cooper κ.ά., 2007).
- *Δηλαδή: Όσο **χαμηλότερο** το επίπεδο εθνοκεντρισμού τόσο **μεγαλύτερη** η επιθυμία για μείωση της απόστασης στην επικοινωνία εσωομάδας-εξωομάδας*
- Υψηλός εθνοκεντρισμός ➡ προκαταλήψεις/στερεότυπα/διακρίσεις για την εξωομάδα

ΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ

Οι ιδιαίτερα εθνοκεντρικοί άνθρωποι τείνουν να επιδίδονται σε :

- **εγωκεντρικό διάλογο**
 - χρησιμοποιούν τις **δικές τους πολιτισμικές σταθερές** για να **κρίνουν** την εμπειρία της επικοινωνίας με τους γύρω τους.
 - **προκαταλήψεις,**
 - **στερεότυπα ή διακρίσεις,**
-

Επομένως, ο εθνοκεντρισμός **εμποδίζει την αποτελεσματική διαπολιτισμική επικοινωνία** και υποβαθμίζει ή **αποτρέπει την κατανόηση.**